

K bezprostřednímu výkonu dozoru nad hospodařením zemských peněžních ústavů jest ustanoven stálý dozorcí orgán — komisař.

E. Směr reformní.

Značná komplikovanost v organizaci zemských peněžních ústavů a požadavek jejich organizačního zdokonalení v rámci nového hospodářského řádu vedou ke snahám dáti všem zemským peněžním ústavům na území tohoto státu společnou zákonnou úpravu, kterou by byla přesně vymezena jejich působnost a právní struktura. To ovšem úzce souvisí s reorganizačními snahami veškerého peněžnictví podle budovatelského programu Gottwaldovy vlády. Peněžnictví má býti reorganizováno podle potřeb plánovaného hospodářství, při čemž vedoucí myšlenkou má býti zásada soustředění všech kapitálových prostředků a jejich ústřední distribuce dvěma směry: investičním a provozním. Obchodní (znárodněné) banky se soustředí na poskytování provozního úvěru; financování investic má býti přikázáno zvláštním investičním ústavům. V této souvislosti nutno zaznamenati snahy o vytvoření Investiční banky, národního podniku s celostátní působností, do níž by byly sloučeny též všechny tři zemské peněžní ústavy. Zemské peněžní ústavy jsou podle svých stanov veřejnými, nevýdělečnými, obecně prospěšnými ústavami. Vůdčí myšlenkou jejich založení byla snaha o podporování nevýdělečného dlouhodobého úvěru hypotečního a komunálního, zejména investičního. Jediným jejich ziskem z těchto úvěrů jest správní příspěvek, který je stanoven v takové výši, aby kryl osobní a věcné náklady. Naproti tomu banky — národní podniky — se musí podle § 11 dekretu pres. rep. ze dne 24. října 1945, č. 102 Sb., o znárodnění akciových bank ve své obchodní činnosti řídití zásadami obchodního podnikání. Po potřebné dotaci rezervního fondu budou přebytky svých výtěžků odváděti státu. Vyhovuje proto forma veřejného nevýdělečného ústavu snaze vlády o největší možnou podporu investiční činnosti nejvíce.

Oficiální návrh vládního usnesení navrhuje vládě vytvořiti Investiční banku pouze pro investiční úvěry znárodněným podnikům při zachování zemských peněžních ústavů, jejichž úkolem by zůstalo poskytování ostatních investičních a dlouhodobých úvěrů, zejména dlouhodobých úvěrů emisních.

Karel Křepelka a Lubor Holub.

Zimní a letní čas.

Z úsporných důvodů se posunuje v zimních měsících čas o hodinu zpět a v letních o hodinu napřed proti času střeoevropskému. O zimním čase platí zákon z 21. listopadu 1946 č. 212 Sb., kterým se vláda zmocňuje, aby odchylkou od času střeoevropského zaváděla zimní čas a určovala jeho začátek a konec. V zimním období 1946/1947 použila vláda tohoto zmocnění a vládním nařízením z 27. listopadu 1946 č. 213 Sb. určila počátek zimního času na den 1. prosince o třetí hodině ranní střeoevropského času posunutím hodinových ručiček na druhou hodinu ranní. Konec zimního času byl stanoven na den 23. února 1947 o druhé hodině ranní posunutím hodinových ručiček na třetí hodinu.

Na letní čas se vztahuje zákon ze dne 8. března 1946 č. 54 Sb., který rovněž všeobecně zmocňuje vládu, aby odchylkou od střeoevropského času zaváděla letní čas a stanovila jeho konec. V roce 1946 byl začátek letního času stanoven vládním nařízením z 26. dubna 1946 č. 84 Sb. na 6. květen o 2. hodině ranní a jeho konec vládním nařízením z 1. října 1946 č. 181 Sb. na den 7. října o třetí hodině ranní. Pro rok 1947 byl počátek a konec letního času určen obdobně vládním nařízením z 1. dubna 1947 č. 53 Sb. na den 20. dubna a konec na den 5. října.

Prováděním těchto norem je pověřen ministr vnitra v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Jaroslav Pošvát.

Zisky válečné.

Z-y v-i v užším smyslu rozumíme zisky, které docílily podniky zabývající se výrobou válečného materiálu. Zvětšená podniková aktivita u těchto podniků vede k tomu, že vyvolává a podněcuje výrobu i v jiných výdělečných podnicích. Pak rozumíme v-i z-y veškeré zisky, docílené v souvislosti s válečným zbrojením. Stát potřebuje při vedení války technickými prostředky značné množství válečného materiálu. Takovou válkou byla nesporně poslední válka, která vedle obrovského počtu lidí vyžadovala stejně velkého množství válečného materiálu (střelivo, zbraně, tanky, automobily, vagony atd.). Stát byl postaven před úkol zajistiti si velký počet mužů (hlavní pracovní síly) jednak pro bojiště, jednak pro továrny na výrobu válečného materiálu.

Pro výrobu spotřebních a investičních statků pro civilní potřebu zbyla menší část pracovních sil. V důsledku toho snižená výroba těchto statků by vedla ke zvýšení cenové hladiny. Ceny by stouply tak vysoko, dokud by vyvolaly ještě spotřebu této snížené výroby. Touto cestou, cestou inflace, se nechtěly státy brát. Za první války jsme pozorovali, že stát zasáhl do vývoje cen aspoň pokud jde o potraviny a stanovil maximální ceny, což mělo za následek, že musil zavést současně přidělový systém. Za druhé války šel stát ještě dále a stanovil maximální ceny vůbec, zavedl přidělové hospodářství spotřební, dohlížel na obhospodařování surovin a kontroloval či povoloval investice. Touto cestou omezil svobodu a volnost ve spotřebě, avšak zabránil tomu, aby se spotřební statky — třebaže ve svém rozsahu proti normální době podstatně omezené — nedostaly jen těm, kteří byli schopni a ochotni platit vysoké ceny, nýbrž všem členům státního společenství.

Za války potřeboval stát značných finančních prostředků k hrazení válečných nákladů (žold, strava, ostatní potřeby vojáků, výroba válečného materiálu a pod.). Za první 4 roky války (od 1. 9. 1939 do 30. 8. 1943) připadlo z celkových státních výdajů u států vedoucích válku asi 74% na výdaje válečné a zbrojní, zbytek na ostatní výdaje. Státy nekryly tato vydání běžnými příjmy, nýbrž vnitřními půjčkami či rozmnožením oběživa (na území t. zv. protektorátu bylo k 1. 10. 1938 12.541 mil. Kč oběživa, k 1. 5. 1945 88.206 K oběživa). Tímto způsobem financování války dosáhl, že odsunul definitivní rozdělení ztrát, vzniklých v důsledku válečných výdajů na pozdější dobu po válce. Důvodem k odkladu definitivního rozvrhu válečného břemene byly hlavně důvody výrobně-hospodářské. Velké zatížení daňové za války by mohlo mít nepříznivý vliv na pracovní intenzitu, podnikavost a vůbec na produktivitu celkového hospodářství. Stát naopak potřeboval válečnou výrobu v plném tempu. Větší zatížení daňové za války anebo v mimořádné době, než bylo v době mírové, nevede ještě ke snížení produktivity, avšak právě s ohledem na nutnou výrobní a pracovní intenzitu nemůže stát za války provést radikálnějších zásahů.

Teprve po válce se ukáže, na které členy státního společenství má být válečné břemeno definitivně vloženo. Je na místě citovat ze zprávy rozpočtového výboru o navrhovaném zákonu o dávkách z majetku

a dávkách z přírůstků na majetku po první válce: „Hospodářský život trpěl nedostatkem zboží, potravin a ohromným nadbytkem papírových peněz, jenž zvýšil příjmy obyvatelstva, ale vyháněl ceny zboží do nemožné výše. Válka byla pro jedny nevýhodnou konjunkturou, druhí však těžce strádali. Válka ničila výsledky práce, ubývaly zásoby surovin, potravin, zboží, chátraly a znehodnocovaly se výrobní prostředky. Většina obyvatelstva, hlavně ti, kteří byli odkázáni na pevné peněžní důchody, přinášeli oběti na zdraví a majetku, na druhé straně ti, kdož pracovali pro válku ať přímo nebo nepřímo (majitelé produktivních kapitálů), pracovali za dobrou odměnu a jejich důchod a majetek rostl.“ A u této druhé skupiny — totiž té, která právě docílovala v-čh z-ů — spatřoval zákonodárce osoby, které jsou v první řadě způsobilé, aby nesly válečné náklady, neboť byly válkou obohaceny. Toto hledisko se uplatnilo po první světové válce a ještě ve větší míře po válce druhé.

Po první světové válce byli ti, kteří měli v-ě z-y, postiženi zákonem č. 309/1920 Sb. o dávkách z majetku a z přírůstků na majetku. Dávky z přírůstků na majetku a dávky z majetku podléhaly podle tohoto zákona fyzické osoby a neodevzdané pozůstalosti, jenom dávky z majetku právnické osoby. U fyzických osob bylo podrobeno dárkám veškeré jejich jmění, ať bylo kdekoliv, s výjimkou jmění, které leželo v cizině a tam bylo podrobeno podobné dávce za předpokladu, že cizina s tuzemským jměním nakládala stejně.

Předmětem dávky z majetku bylo jmění podle stavu a hodnoty k 1. 3. 1919. K hodnotě tohoto jmění připočetla se u dárců hodnota jmění bezúplatně věnovaného jiným osobám a na druhé straně se hodnota tohoto jmění vylučovala z hodnoty jmění konečného u nabyvatele. Hodnota jmění příslušníků rodiny se připočetla k jmění přednosti domácnosti, který byl daňovým subjektem co do jmění celé rodiny. Dávky z majetku bylo podrobeno veškeré jmění s výjimkou domácího náradí, zařízení bytu, šatstva a jiných věcí movitých, sloužících pouze osobní potřebě poplatníka, dále s výjimkou práv na zaopatřovací platy a nesplacitelných nároků ze životních pojistek do 4000 Kč. Zákon rozdělil veškerý majetek do čtyř skupin: zemědělský a lesní majetek, domovní majetek, výdělečný majetek a jinaký majetek. Základem ocenění byla obecná cena (prodejní). Obecná cena u ze-

mědělského a lesního majetku se zjišťovala jednak k 1. 1. 1914, jednak k 1. 3. 1919. Předválečná cena se zjišťovala násobkem čistého katastrálního výnosu, obecná cena k 1. 3. 1919 byla o 75% vyšší předválečné ceny. U domovního majetku zjistila se předválečná cena u obytných domů jako 25-násobek čistého výnosu a obecná cena k 1. 3. 1919 byla o 60% vyšší ceny předválečné. Výdělečný majetek měl se ocenit obecnou cenou celého podniku. Vzhledem k obtížnosti tohoto ocenění stanovil zákon jako obecnou cenu součet cen jednotlivých majetkových součástí. Zboží, suroviny, pomocné látky a spotřební hmoty se ocenily přitom cenou nabývací, polotovary cenou výrobní; pro důležitá průmyslová odvětví vydala vláda podle zmocnění oceňovací pomůcky ke zjištění výrobní ceny. Čisté jmění výdělečné v rozhodný den konečný se započítalo pak jen 70%. Jmění jinak se oceňovalo různě podle druhů: tak na př. tuzemské peníze a pohledávky se ocenily nominální cenou, cizozemské peníze a pohledávky cenou odhadní, kuksy, podíly na s. s. r. o. a na družstvech prodejní cenou podílu.

Vedle dávek z majetku se vybírala u fyzických osob dávka z přírůstku na majetku. Předmětem této dávky byl přírůstek, jenž se zjistil jako rozdíl v hodnotě jmění počátečního (k 1. 1. 1914) a v hodnotě konečného jmění (k 1. 3. 1919). Počáteční jmění se zjišťovalo podle hodnoty a stavu k 1. 1. 1914. Byl tedy zjišťován přírůstek kvalitativní, v němž se projevilo též válečné stoupnutí cenové hladiny.

Sazby u obou dávek byly postupňované a pohybovaly se u dávky z přírůstku na majetku od 5% do 40%, podle toho, jak velké bylo počáteční jmění a jak velký byl přírůstek; u dávky z majetku činily sazby 1%—30%. Dávky se vybíraly jednak z přírůstku na majetku, jednak z hodnoty konečného majetku, při čemž nebyla žádná dávka od druhého dávkového základu odčitatelná, takže při přírůstku nad 10,000.000 Kč dosáhly dávky maxima a činily 70%. Měl-li poplatník v zaopatření vedle manželky další příslušníky rodiny, mohly být daňové sazby do určité výše majetku u těchto poplatníků sníženy až o 10%.

Uložení dávek spravily berní správy, u nichž byly zřízeny odhadní komise, a to na podkladě přiznání přednostů domácnosti. Poněvadž dávky byly splatné až po vydání platebních rozkazů a vyměření vyžadovalo delší doby, použil zákonodárce instituce t.

zv. prozatímních platebních rozkazů. Tímto platebním rozkazem bylo provedeno vyměření podle přiznání s tím, že prozatímní platební rozkaz bude nahrazen definitivním předpisem. Proti prozatímnímu platebnímu rozkazu připouštěl zákon jako právní prostředek rekurs, v němž mohly být uplatněny pouze námitky proti výpočtu a předpisu dávky. Definitivní platební rozkaz mohl být napaden odvoláním, u něho nebyly námitky v žádném směru omezeny. O odvolání platily v českých zemích předpisy zákona o osobních daních č. 220/1896 ř. z. ve znění novely č. 13/1914 ř. z. a předpisy t. zv. lhůtního zákona č. 28/1876 ř. z.; na Slovensku a na Podk. Rusi pak platila pro odvolací řízení v dávkových věcech ustanovení zákona č. 198/1920 Sb.

Druhou skupinou subjektů podrobených dávce z majetku (nikoliv však dávce z přírůstku na majetku) tvořily právnické osoby. Za právnické osoby nepokládal zákon veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti. Právnické osoby, které mají ráz veřejnoprávní jako na př. stát, země, obce, ústavy sociálního pojištění, byly od dávek osvobozeny. Předmětem dávky bylo čisté jmění právnických osob, které podle zákona tvořil základní kapitál, pravé fondy a likvidační rozdíl. Čisté jmění právnických osob bylo zjišťováno podle zásad vyslovených ve vl. nař. č. 217/1919 Sb. o sestavení likvidační bilance.

Sazby byly postupňovány od 3% do 20%. Vyměřovací a odvolací řízení bylo obdobné jako u fyzických osob.

Dávky v obou případech (u fyzických a právnických osob) byly splatny po doručení platebních rozkazů. Do 30 dnů mělo být zapláceno 15% dávek (nejméně 500 Kč) zbytek v 6 pololetních lhůtách. Byla-li počáteční splátka a první z dalších splátek zaplácena hotově a včas, bylo lze tyto splátky započísti na úhradu dávek částkou o 5% vyšší. V případě, že jmění dávce podrobené se následkem neštěstí nebo mimořádných neodvratných událostí snížilo o $\frac{1}{3}$ a že hospodářský stav poplatníka byl vážně ohrožen, mohla být dávka odepsána.

Za dávku ručily osobně osoby, jimž bylo uloženo ručení podle zákona o osobních daních, a dále obdarovaní, u nichž darovaný majetek byl z hodnoty konečného jmění vyloučen, věcně ručily nemovitosti do 30% své obecné ceny a při soupisu zadržené a neuvolněné bankovky a vklady.

Výnos dávky byl určen k nápravě jmění.

Vedle tohoto opatření byla provedena ještě jiná opatření jako okolkování bankovek a stažení polovice jejich z oběhu, vnitřní nucená půjčka a půjčka zahraniční (americká). Výnos dávek byl slabý vzhledem k administrativním nákladům a zatížil finanční úřady tak, že nemohly vybrat daňové nedoplatky z let válečných a nestály ani vybrat daně z doby současné. To vedlo k vzrůstu nedoplatků a nakonec k jejich odpisu. Předpis dávek byl prakticky skončen až v r. 1936 a činil asi 7.3 miliardy Kč; zapláceno bylo asi 7.1 miliarda Kč. Rozdíl tvoří nedoplatky, které byly odepsány. Účinky dávky byly vcelku příznivé, i když ne takové, jaké byly původně zamýšleny.

Před počátkem druhé světové války v r. 1937 a 1938 pozoroval stát, že musí zabezpečit své hranice, protože ze sousedního Německa již hrozilo nebezpečí. Stát byl nucen vynaložit velké částky na obranu svých hranic (stavby opevnění, výroba válečného materiálu). Tím se zvýšila aktivita podniků, a to nejen přímo zúčastněných na těchto pracích a dodávkách, nýbrž i těch, které dodávaly těmto podnikům. Zvýšené zisky byly daňově zachyceny zákonem č. 247/1937 Sb., jímž byly zavedeny jednak příspěvek na obranu státu, jednak mimořádná daň ze zisku. Příspěvku na obranu státu byly podrobeny fyzické i právnické osoby. Sazba byla rozlišena podle toho, zda šlo o příjmy ze služebního poměru či o ostatní příjmy. Služební požitky byly podrobeny progresivní sazbě, a to 1.5% do 60.000 Kč čistého ročního příjmu, 2.5% do 100.000 Kč, 4% do 200.000 Kč a 5% nad 200.000 Kč ročního čistého příjmu. Ostatní příjmy byly podrobeny jednotné sazbě 4%. U spolků a podniků subjektů podrobených zvláštní dani výdělkové byl vybírán příspěvek na obranu státu ve formě 40% přírážky k všeobecné nebo zvláštní dani výdělkové.

Mimořádné dani ze zisku byly podrobeny výtěžky podniků fyzických a právnických osob. Základem této mimořádné daně byly výtěžky podrobené všeobecné nebo zvláštní dani výdělkové, pokud převyšovaly roční částku 50.000 Kč. Mimořádná daň ze zisku byla u podniků podrobených všeobecné dani výdělkové progresivní a stanoveny byly čtyři stupně: od 50.000 Kč do 100.000 Kč 2.5%, nad 100.000 Kč do 140 tisíc Kč 4%, nad 140.000 Kč do 500.000 Kč 6% a nad 500.000 Kč 8%. U podniků podrobených zvláštní dani výdělkové činila mimořádná daň ze zisků 10% příp. 6%

základu, u zvýhodněných sazeb zvláštní daně výdělkové 100% vyměřené daně.

Obě tyto daně byly vyměřeny po prvé na berní rok 1938.

V říjnu 1938 přišel Mnichov a došlo k odtržení pohraničních území ČSR. Obě zavedené daně pozbyly svého opodstatnění a byly zrušeny. Ježto však okleštěný stát potřeboval vyšších příjmů, byť i k jiným účelům než byl původně určen výnos nově zavedených daní, byly hledány nové příjmové zdroje. VI. nař. č. 393/1938 Sb. byl přeměněn příspěvek na obranu státu na příspěvek, který současně vybíral se s daní důchodovou, a to v téže výši, jako dřívější příspěvek na obranu státu. Mimořádná daň ze zisků byla nahrazena přírážkami k všeobecné a zvláštní dani výdělkové, u níž byla vedle této vybírána ještě zvláštní přírážka (40%), nahrazující příspěvek na obranu státu. VI. nař. č. 162/1940 Sb. byl s důchodovou daní vybírán příspěvek, nahrazující příspěvek na obranu státu, zakalkulován do nových sazeb důchodové daně, které byly o příslušné procento zvýšeny. Přírážky u obou daní výdělkových zůstaly v platnosti až do vydání dekretů č. 97/1945 a č. 99/1945 Sb. Prvým dekretem bylo vybírání přírážky u zvláštní daně výdělkové zrušeno, poněvadž byly stanoveny nové sazby této daně; druhým dekretem však byla ponechána přírážka u všeobecné daně výdělkové v platnosti a vybírá se dodnes ve výši, která byla stanovena VI. nař. č. 393/1938 Sb., t. j. při výtěžku nad 50.000 Kč do 100.000 Kč 150%, do 500.000 Kč 200% a nad 500.000 Kč 230% z vyměřené daně. Vedle této přírážky vybírá se u podniků spolků, podrobených všeobecné dani výdělkové, 40% přírážka k této dani, nahrazující příspěvek na obranu státu.

Tyto, byť i zvýšené daně nemohly za války v dostatečné míře hradit válečné náklady, na které musily naše země přispívat Německu ve formě immatrikulačního příspěvku. Zvýšením výroby válečného materiálu tvořily se v různých podnikových odvětvích značné v-é z-y. Zavedením přidělového hospodářství spotřebního, kontrola cen, dohled na obhospodařování surovin, kontrola a povolování investic, mělo za následek, že těchto zisků nebylo lze ve větší míře použít ve prospěch obnovy podnikového zařízení anebo civilní spotřeby. V-é z-y byly vítaným pramenem, ze kterého veřejná moc mohla a chtěla čerpat aspoň zčásti prostředky pro své účely. Dělo se tak dvojí formou: a) nejvyšší úřad cenový, který

kontroloval ceny, stanovil výnosem č. 25.000 z r. 1942 odčerpání zisku. Na podkladě tohoto výnosu byly vydávány větším podnikům výměry, aby odvedly nadměrnou část zisku nejvyššímu úřadu cenovému. Tento nadměrný zisk byli povinni si podnikatelé sami podle směrnic nejvyššího úřadu cenového vypočítat a odvést;

b) finanční úřady pak odčerpávaly nadměrný zisk podle vl. nař. č. 327/1942 Sb. o zachycení mimořádného zvýšení zisku za války (odvod zisku). Podle tohoto nařízení byli podnikatelé povinni odvést 25% mimořádného zvýšení zisku. Mimořádné zvýšení zisku se zjistilo porovnáním zisku kalendářního roku 1939 nebo 1938 se ziskem kalendářního roku 1941. Částka tvořící odvod zisku mohla být poplatníkovi ponechána, jestliže nejvyšší úřad cenový poplatníkovi uložil, aby část poplatného zisku použil k podpoře cen za vlastní nebo cizí výrobky. Podobné nařízení bylo vydáno o zisku kalendářního roku 1942 (vl. nař. č. 114/1944 Sb.) a o zisku kalendářního roku 1943 (vl. nař. č. 1/1945 Sb.). Poslední vládní nařízení bylo však zrušeno dekretem č. 97/1945 Sb.

Po skončení války dochází k nutnosti řešit problém, jak rozvrhnout škody a ztráty, které byly obnovenému státu válkou způsobeny. Válkou byly zničeny hodnoty a v obnoveném státě zůstaly takřka bezcenné poukázky — peníze. Musí být řešena otázka, jak odstranit přebytek kupní síly. Zásadně jsou možné tři způsoby řešení: inflace, odčerpání jednorázovou dávkou a konsolidace. Zdá se, že u nás bylo rozhodnuto použití všech tří způsobů současně. V prosinci r. 1945 byla cenová hladina zvednuta zásadně na trojnásobek, což není nic jiného než kontrolovaná inflace, neboť ceny jsou dále hlídány a kontrolovány nejvyšším úřadem cenovým. Zákonem č. 134/1946 Sb. bylo nařízeno vybrati dávku z majetku a z majetkového přírůstku a podle budovatelského programu třetí vlády má být určitá část přebytečné kupní síly konsolidována.

Zákon o dávkě z majetku a z majetkového přírůstku stojí na tomtéž stanovisku jako obdobný zákon po první válce, totiž, že nejvíce státu mají dát ti, u kterých se jeví proti majetku k 1. 1. 1939 v rozhodný den konečný (15. 11. 1945) větší přírůstek, a ti, kteří mají v tento den větší majetek. Budou tedy postiženi dávkami hlavně ti, kteří za války docílili v-eh z-ů a s těmito zisky přešli do mírové doby. U těchto osob

shledává stát, že jsou nejschopnější, aby nesli válečná břemena.

Zákon o dávkě z majetkového přírůstku a o dávkě z majetku je rozdělen ve 4 části. První část pojednává o přihlášení majetku a stanoví rozsah věcné povinnosti k dávkě z majetkového přírůstku a k dávkě z majetku, stanoví, kdo je povinen podat přihlášku a co jsou majetkové přírůstky a úbytky, druhá část zabývá se otázkou, komu, jak a z čeho se vyměří dávka z majetkového přírůstku, v třetí části se pojednává o tom, komu, jak a z čeho se vyměří dávka z majetku a poslední část, čtvrtá, jedná o společných otázkách obou dávek jako na př. placení, ručení, trestní ustanovení a pod.

Část první: přihlášení majetku. Přihláše k majetkovým dávkám podléhá zásadně majetek v tuzemsku a dluhy a břemena; cizozemský majetek jenom tehdy, když je ve vlastnictví osob, které měly v rozhodný den konečné bydliště nebo pobyt delší jednoho roku v tuzemsku anebo obchodní vedení v tuzemsku (u právnických osob). Přihlášení má být provedeno podle stavu k 1. 1. 1939 (rozhodný den počáteční) a k 15. 11. 1945 (rozhodný den konečný). Pro výdělečný majetek může být jako rozhodný den konečný zvolen den 31. 12. 1945. Zákon rozlišuje čtyři druhy majetku, které mezi sebou navzájem ohraničuje, a to: zemědělský a lesní majetek, k němuž patří všechny majetkové předměty a práva, které jsou trvale věnovány zemědělství, lesnictví, zahradnictví, vinařství nebo hospodářství rybníčnímu jako hlavnímu účelu; pozemkový a domovní majetek, k němuž zákon čítá všechny nemovitosti, práva spojená s držbou nemovitostí, právo stavby a jiná práva, která podle zákonných ustanovení se počítají k nemovitým, včetně příslušenství, pokud nepatří k majetku zemědělskému a lesnímu anebo k majetku výdělečnému; výdělečný majetek, za který zákon považuje majetkové předměty a práva, které slouží zcela nebo převážně provozu výdělečného podniku a patří vlastníku podniku nebo příslušníkům jeho rodiny; jinakým majetkem jsou pak všechny ostatní majetkové předměty a práva, pokud nejsou výslovným předpisem z přihlašovací povinnosti vyňaty. Takovým předpisem jsou ustanovení §§ 9 a 10. Majetkovými předměty a právy vyňatými z přihlašovací povinnosti jsou: 1. domácí zařízení sloužící osobní potřebě vlastníkově, 2. původská práva k dílům, výtvarného umění, písem-

nictví a hudby, pokud jsou ve vlastnictví původcově nebo po jeho smrti ve vlastnictví vdovy a nezletilých dětí, 3. selské výměnky, 4. nároky vůči pojišťovnám a zaopatřovacím ústavům, které nepodléhají přihlášce podle dekretu č. 95/1945 Sb., 5. nároky na kapitál nebo důchod při úrazovém neb nemocenském pojištění aneb na odškodné za úraz či nemoc, 6. zákonné alimentací nároky, 7. předměty z drahých kovů, předměty umělecké, ozdobné a přepykové a sbírky všech druhů, jakož i jiné majetkové předměty a práva v § 8 výslovně neuvedené, pokud byly získány v rozhodné době (v době mezi 1. 1. 1939 a 15. 11. 1945) a mají-li jednotlivě větší hodnotu než 5000 Kčs nebo převyšuje-li jejich úhrnná hodnota částku 25.000 Kčs.

Při přihlašování majetku a dluhu se pokládají za dluh u pojišťovacích společností a pensijních ústavů též určité pojistně-technické rezervy, které byly ministrem financí označeny v Úřed. listě č. 159/1946. Jako dluh se považují též nedoplatky na daních a veřejných dávkách, které připadají na berní rok 1945 a předchozí, příp. na vyměřovací období 1945 a předchozí. Nedoplatky na poplatcích a jiných jednorázových dávkách jsou dluhem ve smyslu tohoto zákona jen tehdy, vznikl-li nárok státu nejspoději v den rozhodný konečný pro přihlášení majetku. Na dodatečně vyměřené daně se vezme zřetel pouze tehdy, bylo-li původní vyměření nesprávné nebo nedošlo-li k vyměření vůbec bez zanedbání povinnosti stranou. Zákon zmocňuje ministerstvo financí, aby v případě zvláštní tvrdosti uznalo za dluh $\frac{7}{8}$ předpisu přímých daní na berní rok 1946 příp. celý předpis.

Dluhem jsou též v důsledku výslovného předpisu závodní podíly hospodářských a výtěžkových společenstev (družstev), znějí-li na jméno a jsou-li vypoveditelné.

Zákon osvobozuje od přihlašovací povinnosti a tím i od majetkových dávek určitý majetek některých v § 15 vyjmenovaných subjektů.

Přihlašovací povinnost je uložena vlastníku neb jeho zákonnému zástupci, dále osobě, která majetek drží, jako by jí patřil (t. j. držiteli, u něhož schází některý z formálně-právních předpokladů nabytí vlastnictví), a orgánu, pověřenému správou majetku znárodněných podniků. Za neodevzdanou pozůstalost splní přihlašovací povinnost správce pozůstalostního jmění, není-li takového, osoba, kterou určí pozůstalostní soud. Hlava rodiny je povinna přihlásit

majetek příslušníků své rodiny, jimiž jsou manželka nebo družka a nezletilé děti, pokud žijí s hlavou rodiny v rozhodný den konečný v domácnostním společenství.

Zákon stanoví povinnost podat přihlášku teprve při splnění těchto podmínek:

1. u fyzických osob převyšuje hrubá hodnota majetku v rozhodný den konečný 100.000 Kčs anebo majetkový přírůstek částku 20.000 Kčs;

2. u právnických osob, k nimž se počítají též neodevzdané pozůstalosti, převyšuje hrubá hodnota majetku v rozhodný den konečný částku 100.000 Kčs anebo majetkový přírůstek částku 10.000 Kčs. Při zjišťování hodnoty majetku se nepřihlíží v obou případech k dluhům a břemenům;

3. fyzická nebo právnická osoba měla v rozhodný den konečný vázané hodnoty podle dekretu č. 95/1945 Sb. anebo takové hodnoty nabyta po rozhodném dni konečném a měla je v den účinnosti zákona (t. j. 30. 9. 1946).

V prvních dvou případech měla být podána přihláška na předepsaném formuláři vzor II, v posledním případě na formuláři vzor I. Přihlášky měly být podány do 60 dnů po účinnosti zákona, t. j. do 29. 11. 1946. Lhůta mohla být prodloužena jen o 1 měsíc. V přihláškách byl povinen přihlašující subjekt uvést vedle jiného počáteční a konečné stavy jednotlivých druhů majetků. Do počátečního stavu mohou být zahrnuty jen ty majetkové předměty a práva, o nichž přihlašovatel hodnověrně prokáže, že byly již v rozhodný den počáteční součástí jeho majetku podléhajícího přihlášení. Hodnověrným průkazem předmětů a práv, jejichž výnos, držba, převod a pod. v rozhodný den počáteční anebo v době předchozí podléhaly daním, dávkám nebo poplatkům, jsou data obsažená v příslušných vyměřovacích spisech k 30. 6. 1946. U ostatních předmětů a práv demonstrativně vypočítává zákon některé hodnověrné průkazy. Zvláštní průkaz je připuštěn u úsporných vkladů.

V konečném stavu mají být uvedeny všechny majetkové předměty a práva, které podléhají přihlášení. Zákon opravňuje přihlašovací úřad, aby přezkoumal důvod majetkových úbytků, je-li konečný stav nižší než počáteční.

Při zjišťování majetkových přírůstků a majetkových úbytků stojí zákon na zásadním stanovisku přírůstku a úbytků kvantitativních na rozdíl od první dávky, kde byly zjišťovány přírůstky a úbytky kvalitativní, t. j. rozdily v hodnotách. Ma-

jetkovým přírůstkem podle zákona č. 134/1946 Sb. jsou majetkové předměty a práva, o které je konečný stav majetku vyšší než stav počáteční, jakož i zlepšení, která nastala v rozhodné době na majetku, který byl ve vlastnictví přihlašovatele v rozhodný den počáteční, a v rozhodný den konečný trvají. Opačně jsou definovány majetkové úbytky. Jsou tedy přírůstkem pouze efektivní (skutečné) přírůstky či zlepšení proti počátečnímu stavu a úbytkem pouze efektivní (skutečné) úbytky či ztráty proti počátečnímu stavu. Z této zásady stanovil zákon výjimky pro majetkové předměty a práva, u nichž by bylo obtížné zjišťovat jednotlivé přírůstky a úbytky. To platí především pro zásoby všeho druhu, vozidla, stroje, kancelářské zařízení a ostatní inventář výdělečných podniků, dále pro platidla, vklady, nesplatné nároky ze životního pojištění a peněžní pohledávky a dluhy. U těchto předmětů a práv zjišťuje se přírůstek nebo úbytek kvalitativně, t. j. jako rozdíl hodnoty v rozhodný den počáteční a hodnoty v rozhodný den konečný.

Efektivní přírůstky se ocení kupní cenou, t. j. cenou, za kterou byl majetkový předmět či právo koupen, anebo částkou, která byla vynaložena na jeho získání jinak než koupí. Podpůrně platí ocenění obecnou cenou v rozhodný den konečný, nelze-li hořejším způsobem provést ocenění. Efektivní úbytky se ocení cenou prodejní, t. j. cenou, za kterou byl majetkový předmět či právo prodán, anebo obecnou cenou v rozhodný den počáteční, je-li vyšší než cena prodejní. Úbytek na cenných papírech se ocení vždy obecnou cenou v rozhodný den počáteční.

U vozidel, strojů, kancelářského zařízení a ostatního inventáře výdělečných podniků může být místo kvalitativního přírůstku nebo úbytku provedeno zjištění efektivního přírůstku, při němž efektivní přírůstky se ocení 50% investičního nákladu, který byl prokazatelně v rozhodné době vynaložen na pořízení těchto předmětů. Prokáže-li se, že skutečné opotřebení včetně mimořádných ztrát a poškození, které v rozhodný den konečný trvají, je vyšší, může být ocenění přírůstku sníženo až na 30% investičního nákladu. Podobně platí u strojů, patřících k zemědělskému a lesnímu majetku. V žádném případě nemůže být tohoto způsobu zjištění efektivních přírůstků provedeno u zásob, u nichž musí být provedeno kvalitativní zjištění přírůstku nebo úbytku.

Majetek má být přihlášen u přihlašovacího úřadu, jímž jest berní správa, v jejímž obvodu měl přihlašovatel bydliště k 1. 1. 1945. Vyhláškou ministra financí č. 209/1946 Sb. byly u přihlašovatelů, kteří po 1. 11. 1945 změnili bydliště, delegovány k přijetí přihlášek ty berní správy, v jejichž obvodu měli tito přihlašovatelé bydliště v den účinnosti zákona č. 134/1946 Sb., t. j. dne 30. 9. 1946.

Část druhá: dávka z majetkového přírůstku. Předmětem dávky z majetkového přírůstku jsou majetkové přírůstky u majetkových předmětů a práv podrobených přihlašovací povinnosti, snížené o majetkové úbytky a o majetková nabytí. Majetek, který slouží bezprostředně, trvale a výlučně účelům obecně užitečným nebo dobročinným, osvobodí od dávky z majetkového přírůstku i od dávky z majetku ministerstvo financí administrativním opatřením. Definici majetkových přírůstků a úbytků podává zákon v části první. Majetkovým nabytím se rozumí majetek podrobený přihlašovací povinnosti, jehož bylo v rozhodné době nabyto dědictvím neb darováním, nebo smlouvami, neb částečným bezplatným převodem, neb výplatou pojistného kapitálu při nemocenském či úrazovém pojištění anebo odškodného za úraz či nemoc, neb výplatou pojistného kapitálu, odkupní ceny či důchodu při životním pojištění, neb věnováním jako náhrada, podpora či zadržovaný plat, které bylo vyplaceno osobám persekvaným, a konečně výplatou odbytného při ukončení služebního poměru, jde-li o náhradu za nabyté pensijní nároky. Na majetek, který byl darován, zděděn nebo částečně bezplatně převeden, hledí se jako by byl v rozhodný den konečný ještě ve vlastnictví zůstavitelově či dárce. Dluhy a břemena, která v době nabytí souvisely s tímto majetkem a v rozhodný den konečný trvají, nemohou být u nabyvatele odečteny jako úbytek.

Poplatníkem dávky je vlastník nebo osoba, která majetek vlastní, jako by jí patřil. Orgán pověřený správou znárodněného majetku je povinen pečovat o řádné uložení dávky. Poplatníky jsou jak fyzické, tak i právnické osoby. U fyzických osob se zdání společně s hlavou rodiny příslušníci rodiny. U darování a částečně bezplatných převodů je poplatníkem dárce, je-li na živu, nebo neodevzdaná pozůstalost nebo obdarovaný, byla-li pozůstalost již odevzdána. V ostatních případech je poplatníkem osoba,

kteřá byla nabytím (darováním, dědictvím nebo částečně bezplatným převodem) obohacena.

Základem daně je celková hodnota majetkových přírůstků, zmenšená o hodnotu majetkových úbytků a majetkových nabytí. Pro ocenění majetkových přírůstků a úbytků platí předpisy části první. Majetková nabytí (dědictví, darování a částečně bezplatné převody) se ocení částkou, kterou byla oceněna jako majetkový přírůstek, ostatní nabytí částkou, která byla vyplacena jako pojistný kapitál, náhrada za utrpěné škody nebo odbytné. Takto zjištěný základ se sníží u fyzických osob, které jsou čl. občany nebo se za ně považují (příslib státního občanství) nebo které v tuzemsku bydlí či pobývají déle jednoho roku, o t. zv. dávkyprosté částky. Dávkyprosté částky činí 20.000 Kčs pro poplatníka, 20.000 Kčs pro jeho manželku nebo družku a po 5000 Kčs pro každého dalšího rodinného příslušníka. U zletilých poplatníků, kteří v rozhodný den konečný nemají nárok na veřejnoprávní pojištění nebo starobní důchod, odečte se další dávkyprostá částka 20.000 Kčs.

Sazba dávky je postupňovaná a silně progresivní od 5% do 100%. Ze základu dávky z majetkového přírůstku po odečtení dávkyprostých částek může zůstat nejvýše 163.750 Kčs. Převyšují-li částky majetkového přírůstku po odečtení dávkyprostých částek částku 565 000 Kčs, podléhají sazbě 100%. Nepřiměřené přírůstky podléhají rovněž sazbě 100% bez ohledu na jejich výši. V některých sociálně zvláště odůvodněných případech může ministerstvo financí snížit dávku z majetkového přírůstku.

Příhláška majetku je současně příznáním k dávce z majetkového přírůstku.

Na rozdíl od předchozího zákona o dávce z přírůstku na majetku je uložena poplatníkům povinnost vypočítat si dávku z majetkového přírůstku a zaplatiti ji před vyměřením dávky do 45 dnů po konečném dni lhůty k podání přihlášky, t. j. do 13. 1. 1947. Dodatečně vyměřená dávka jest splatná do 30 dnů po doručení platebního rozkazu. Nebyla-li dávka včas a úplně zaplácena, je povinen poplatník platit 0.5% z nedoplatku ke dni splatnosti a z nedoplatku s příslušenstvím k poslednímu dni každého dalšího měsíce.

Část třetí: dávka z majetku. Předmětem dávky z majetku je majetek, který podléhá přihlašovací povinnosti a sice podle stavu v rozhodný den konečný.

Subjektem dávky z majetku je vlastník majetku nebo osoba, která majetek drží, jako by jí patřil. Orgán pověřený správou znárodněného majetku je povinen dbát o to, aby dávka byla řádně uložena. Poplatníky jsou jak fyzické, tak i právnické osoby.

Pro ocenění majetku, který poplatník vlastní nebo drží jako by mu patřil, stanoví zákon v této části způsob ocenění jednotlivých druhů majetku. Ministr financí byl zmocněn, aby stanovil vyhláškou v Úřed. listě způsob oceňování jednotlivých druhů majetku zemědělského a lesního, činžovních a rodinných domů a majetku výdělečného a aby stanovil přepočítací kursy pro cizozemská platidla, vklady a pohledávky v cizí měně, jakož i cenu cenných papírů. To se stalo vyhláškami uveřejněnými v Úřed. listě č. 159/1946. Ostatní majetek pozemkový a domovní se ocení obecnou cenou, při čemž obecná cena zastavěného pozemku nesmí být nižší než obecná cena pozemku nezastavěného. Pohledávky se ocení cenou jmenovitou; opětující se plnění dlužno ocenit cenou kapitálovou, která se zjistí násobkem roční ceny plnění, zjištěným podle doby jejich trvání. Dosud nesplacené nároky z životního pojištění se určí hodnotou podle tabulek vydaných ministrem financí podle § 10, odst. 1 dekretu č. 95/1945 Sb. Dluhy se ocení cenou jmenovitou a břemena záležející v opětujícím se plnění cenou kapitálovou. Základem pro vyměření dávky je hodnota veškerého majetku po srážce dluhů a břemen a případné dávky z majetkového přírůstku. Takto zjištěný vyměřovací základ se sníží u fyzických osob, které jsou státními občany nebo se za ně považují nebo v tuzemsku bydlí či pobývají déle jednoho roku, o dávkyprosté částky, a to: 150.000 Kčs na poplatníka, 150.000 Kčs na manželku (družku) a po 50.000 Kčs na každého dalšího rodinného příslušníka. U poplatníků, kteří v rozhodný den konečný nemají nároku na veřejnoprávní pojištění nebo starobní důchod, sníží se základ o tolik 10.000 Kčs, o kolik roků převyšuje věk poplatníka 30. rok jeho života, nejvýše však o 300.000 Kčs.

Sazba dávky je postupňovaná a progresivní od 5% do 30%.

Dávka z majetku se vyměří na podkladě přihlášky a příznání k dávce z majetku. Příznání jsou povinny podat všechny osoby, jejichž čistá hodnota majetku (t. j. po odečtení dluhů a břemen a případné dávky z majetkového přírůstku) převyšuje dávkyprosté částky, nebo osoby, které

k tomu byly vyměřovací úřadem vyzvány.

Pro splatnost dávky z majetku platí obdobné předpisy jako u dávky z majetkového přírůstku.

Část čtvrtá: společná a závěrečná ustanovení. Obě dávky vyměří berní správa, která byla příslušná k převzetí přihlášek jako přihlašovací úřad. Vyměření se provede platebním rozkazem, proti němuž může být ve lhůtě 30 dnů od doručení podáno odvolání. Pro zjištění dne doručení platí ustanovení § 4 vl. nař. č. 236/1944 Sb. O odvolání rozhoduje finanční úřad II. stolice (zemské finanční ředitelství) s konečnou platností. Toto rozhodnutí může být napadeno stížností k nejvyššímu správnímu soudu.

Dávky mohou být zapraveny některými z těchto hodnot: 1. hotově, 2. vklady u tuzemských peněžních ústavů (volnými nebo vázanými), 3. tuzemskými státními papíry, poživacími sirotčí jistoty a cenými papíry znárodněných podniků, 4. uznanými nároky na náhradu válečných škod, 5. jinými majetkovými hodnotami, pokud státní správa má zájem na jejich získání namísto placení. Pro ocenění hodnot pod č. 2. až 5. platí oceňovací předpisy pro příslušnou dávku, která se jimi zapravuje. Hodnoty uvedené pod č. 1. až 4. je státní správa povinna převzít bez omezení, hodnoty pod č. 5. jen, pokud má na jejich získání zájem. Nemá-li poplatník dostatek hodnot uvedených v č. 1. až 4., poskytnou mu peněžní nebo pojišťovací ústavy úvěr ve vázaných vkladech anebo v majetkových hodnotách pod č. 3. a 4. za určitých, v zákoně stanovených podmínek.

Za dávky ručí osobně příslušníci rodiny, a to v poměru, v jakém předepsané dávky hlavě rodiny připadají na majetkový přírůstek anebo majetek těchto příslušníků. Za dávku z majetkového přírůstku ručí obdarovaný, jde-li o majetkové nabytí, u něhož dávkou je povinen dárece. Věcně ručí všechny nemovitosti, které patřily poplatníku v rozhodný den konečný. Na těchto nemovitostech vázne zákonné zástavní právo do výše 30% obecné ceny nemovitosti. Zákonné zástavní právo se promlčuje v šesti letech po roce, ve kterém prošla poslední platební lhůta. Zákonné zástavní právo vázne na nemovitosti i při převodu nemovitosti. Kupec nemovitosti může se zhostit věcného ručení buď jestliže obdrží od příslušného vyměřovacího úřadu potvrzení o tom, že nemovitost neručí, anebo jestliže odvede část kupní ceny ve

výši 30% obecné ceny nemovitosti příslušnému bernímu úřadu.

Zákon zná jediný trestní delikt, a to zkrácení dávek, u něhož po subjektivní stránce rozlišuje čtyři stupně viny: 1. úmysl dávku zkrátit anebo použití prostředků k oklamání úřadu zvláště způsobilých, 2. úmyslné jednání neb opominutí s vědomím, že toto jednání neb opominutí je způsobilé zkrátit dávku, 3. hrubá nedbalost, 4. jiná nedbalost. Těmto čtyřem stupňům viny odpovídá různá výše trestu. Trestnost zaniká účinnou lítostí projevenou dříve, než se zahájí u vinníka kontrola dávek anebo než se zahájí trestní řízení; trestnost zaniká též promlčením a smrtí vinníkovou. Trestný čin spáchaný z hrubé nedbalosti nebo jinak z nedbalosti zaniká uplynutím 5 let, jinak uplynutím 10 let.

Zákon nařídil provést při vyměření dávek přezkoušení přihlášek, pokud jde o hodnoty přihlášené podle dekretu č. 95/1945 Sb. Nebyly-li tyto majetkové hodnoty přiznány k dávкам, byť i byly přihlášeny podle cit. dekretu, propadají ve prospěch státu. Propadnutí nabývá účinnosti vydáním zvláštního výměru o propadnutí.

Při provádění zákona č. 134/1946 Sb. platí v případech tímto zákonem neupravených obdobně ustanovení zákona o přímých daních ve znění zákonů a nařízení jej měnících a doplňujících s výjimkou ustanovení o lhůtě k prvnímu výsledku obviněného (§ 213, odst. 2 zák. č. 76/1927 ve znění zák. č. 226/1936 Sb.), o odpisu dávky pro ohrožení výživy (§ 276, odst. 3 cit. zák.) a o příročí (§ 283, odst. 1 cit. zák.). Ministr financí je zmocněn zákonem, aby vydával ve Sbírce zákonů a nařízení doplňující ustanovení, která by zabránila úniku majetku z přihlašovací povinnosti nebo z povinnosti k dávce z majetkového přírůstku neb k dávce z majetku.

Majetek znárodněných podniků podle dekretů č. 100/1945 Sb. a č. 101/1945 Sb. podléhá oběma dávкам. Náhrada za tento znárodněný majetek se určí bez ohledu na dávku, avšak při poskytnutí náhrady bude část odpovídající výši dávek sražena a odvedena na jejich úhradu. Osoba, již náhrada bude poskytnuta, musí uvést do konečného stavu svého majetku plnou náhradu, ale částku sraženu a odvedenu znárodněným podnikem započte si na úhradu svých dávek. U podniků znárodněných podle dekretů č. 102/1945 Sb. (banky) a č. 103/1945 Sb. (pojišťovny) vypočte se náhrada z majetku

sníženého o dávky připadající na znárodněný majetek.

Výnos dávky z majetkového přírůstku a dávky z majetku jest určen výhradně k nápravě měny a plyne do fondu, který bude zřízen v souvislosti s řešením měnově-finančních otázek (likvidační fond měnový).

Literatura:

Engliš: Soustava národního hospodářství I. a II. svazek, Kadlec: Přebytek kupní síly a jeho odstranění, Fux: Zákon ze dne 8. 4. 1920 č. 390 Sb. o dávkě z majetku a z přírůstku na majetku, Semerád - Svoboda - Církli - Lang - Čadík: Dávka z majetkového přírůstku, dávka z majetku a daňová amnestie.

Ladislav Vašíček.

Zločiny politické.

(Lidové soudy).

I. Doplnkem k heslu „Politické delikty“ obsaženému ve svazku III. třeba dodat některé změny v posuzování těchto deliktů, k nimž zatím došlo. Jde v první řadě o t. zv. válečné zločiny, jež možno zařaditi mezi delikty politické v širším smyslu, třebaže byly v mnohém směru posuzovány jako delikty obecné (tak co do trestů a následků odsouzení, co do vydávání zločinců i příslušnosti soudní). Máme tu na mysli válečné delikty ve smyslu širším, t. j. netoliko porušení zákonů a zvyků válečných, ale vůbec delikty vyvolané zvláštními politickými poměry podmíněnými válkou a spáchané za války.

Podle moskevské deklarace z 30. října 1943, podepsané zahraničními ministry Velké Britannie, Spojených států severo-amerických a Sovětského svazu, měli býti Němci odpovědní za t. zv. válečné zločiny odevzdání k potrestání těm zemím, kde se provinili, a to podle zákonů té které země, bez újmy možnosti potrestati jinou cestou podle rozhodnutí spojeneckých vlád velké zločince, jichž činy nejsou zeměpisně lokalizovány (have no particular geographical location).

Případlo tedy potrestání válečných zločinců jednotlivým státům podle domácího zákonodárství, pokud nebylo užito způsobu jiného, jak se stalo při posuzování velkých válečných vinníků Mezinárodním vojenským tribunálem v Norimberku. Tento soud byl zřízen dohodou Velké Britannie, Spojených států, Sovětského svazu a Francie, uzavřenou v Londýně 8. srpna 1945; organizace soudu byla upravena Chartou, jež

byla k dohodě připojena. K dohodě přistoupilo 18 států, mezi nimi Československo. Podle Charty měl soud pravomoc soudit a trestat osoby, které jednajíce v zájmu států evropské Osy buď jako jedinci nebo jako členové organizací se dopustily zločinů proti míru, válečných zločinů (t. j. porušení zákonů a zvyků válečných), zločinů proti lidskosti.

Jednotlivé státy vydaly pak pro potrestání válečných zločinců normy vlastní. Podati přehled zásad, jimiž se tyto státy řídily a oceniti výsledky, jichž dosáhly, je dnes patrně ještě předčasně, poněvadž příslušné právní prameny a literatura jsou jen zčásti dostupné. Tolik je jisto, že zpravidla nestačily dosavadní právní normy a že byla proto vydávána opatření se zpětnou účinností, která při nejmenším měnila trestní sankce a podávala jakousi legální interpretaci a specifikaci dosavadních norem o trestání podpory poskytované nepříteli. Rozhodováním bývaly pověřovány zvláštní soudy. Ponechávajíce zevrubnější pojednání o jednotlivých způsobech řešení těchto otázek době pozdější, omezujeme se na právní normy vydané v Československu, kde tyto otázky upravil pro zemi Českou a Moravskoslezskou zejména t. zv. retribuční dekret z 19. VI. 1945, č. 16 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech, jenž byl změněn zákony z 24. ledna 1946, č. 22 Sb. a z 18. prosince 1946, č. 245 Sb., pro Slovensko pak nařízení Slovenské národní rady ze dne 15. V. 1945 č. 33 Sb. n. SNR podle nař. č. 85/45 a 57/46 Sb. n. SNR.

Podstatný rozdíl mezi oběma úpravami je ten, že kdežto retribuční dekret z velké části jen zvyšuje tresty na činy trestné již podle dřívějšího práva, vytváří úprava slovenská převážně nové skutkové podstaty.

II. Retribuční dekret rozlišuje čtyry skupiny trestných činů:

1. zločiny proti státu,
2. zločiny proti osobám,
3. zločiny proti majetku,
4. udavačství.

Dekret zahrnuje jen trestné činy spáchané v době zvýšeného ohrožení republiky, t. j. od 21. května 1938 do 31. prosince 1946 (§ 18 dekr. a vl. nař. č. 217/46). Časovými rozpětím přesahují tedy tato ustanovení období uvedené v § 6 č. 1 zák. na ochranu republiky (kdo za války opatřuje nepříteli nějaký prospěch nebo způsobí škodu